

DISSERTATIO ACADEMICA,
DE COGNATIONE LINGUARUM
GRÆCÆ ET TEUTONICÆ,

QUAM,

VENIA ORDINIS AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM

AD AURAGICUM INCLYTUM ATHENÆUM,

AD PUBLICUM DEFERUNT EXAMEN

HENRICUS LONGSTRÔM,

Phil. Doct. & Artt. Libb. Mag.

Nylandus,

ET

ANDREAS JOHANNES SJÖGREN,

Viburgensis,

Stipendiarii publici.

In Audit. Philos. die IX Decembr. MDCCCXV.

h. a. m. s.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS,

3

INSTITUTIO ACADEMICA
DE COGNITIONE ILLUSTRIUM
GRÆCÆ ET LÆTINÆ

1774

JANUS QUARTUS ALEXANDRI THEOPHORI
AD ACADEMIAM INSCRIPTA

AD PUBLICUM PERVENIT EXAMEN

HENRICUS LONGETRUM

Phil. Doct. & Lic. Phil. 1774

Typis

ET

ANDREAS, SOCIETATE ASSOCIATA

Typis
Stipendiarii Typographi

In Aula Philoz. die IX Decembris MDCCCLXXIV

p. a. m. s.

ADOM, Typis Friderici

ἡ μὲν γὰρ τῶν αναγραφόμενων αρχαιότης δυσεύ-
ρετος ἔσα πολλὴν ἀπορίαν παρέχεται τοῖς γράφεσιν.

Diod Sic.

U^t, humanumne inventum lingua sit habenda,
an ipsum Creatorem proximum agnoscat auctorem,
in utramque a philosophis disputatum est partem a),
ita nec plane inter eos convenit, utrum omnes in
A uni-

---

a) Inter eos, qui in priorem abierunt sententiam, memoran-
dus est J. P. Süssmilch opere suo: "Versuch eines Be-
weises, dass die erste Sprache ihren Ursprung nicht von
Menschen, sondern allein vom Schöpfer erhalten habe.
Berlin 1766." — Cfr. quod de Illo disserit J. G. Eich-
horn, *Geschichte der Litteratur V. B. I. Abth. p. 2.* —
Verum J. G. Herder, multis nominibus inelytissimus,
"über den Ursprung der Sprache, Berlin 1772", & J. B.

universum linguæ ab una eademque matre sint prognatæ, an ad plures sese referant parentes b). Quod quidem in certum perductum unquam iri, jure est diffidendum. Res enim eo recedit, ubi vires humanæ priscarum rerum monumentis destitutæ suum investigatori antiquitatis denegant adjuvmentum. — Quicquid est, omnes tamen mortaliū cogitationes, vel diversissimæ qua materiam, cum eodem nitantur naturæ instituto, ex eodem proficiscantur fonte, qua formam apprime consentiunt. Quamquam enim singulæ linguæ suas habent vocum significationes ac totas dictiones a comuni

---

MONBODDO, "of the origine and progress of language, London 1773—1792," pluresque alii philosophi probare conati sunt linguam rationi humanæ ortum debere. Cfr. EICHORN l. c. Cfr. omnino maxime Rev. E. G. MELARTIN "de Onomatopoëia Lingvæ Græcæ, P. I. Ab. 1204." — Complures (Cfr. FR. WILH & FR. WILH. DAN. SNELL, *Handbuch der Philosophie für Liebhaber, Giesen 1809, 1 Th. p. 171. s.*) opinantur hominem sonos rerum vel animantium vel inanimantium imitantem linguæ usum sensim didicisse. Præclare rem proponit etiam Percel. J. G. LINSÉN *dissert. de ortu et incrementis linguæ latinæ Resp.* HENR. GARDBERG, Aboæ 1211. P. I. p. 13. f. — Quod si quis hæc pro minus probatis habet, melius forte ei arridebit FR. SCHLEGEL (*über die Sprache und Weisheit der Indier, Heidelberg 1808*), qui (p. 60—70) medium inter utramque philosophorum partem tenere videtur.

b) Cfr. EICHORN l. c. p. 16. — SCHLEGEL l. c. p. 52.

muni loquendi consuetudine ita recedentes, ut vix ad certas et definitas referri possint leges, sed diligentiori tantum lectione aut usu observari, disci ac memoriæ insigi debeant; nihil tamen verius dici potest, quam quod inter omnes fere studii philologici peritiores convenit, miram scil. vocum conformationem, variumque significationum usum et ad multas res inter se haud parum distantes translationem, gravissimo esse testimonio, semper in cogitando *legibus* quibusdam universalibus adstringi mentem humanam, atque ita in linguarum structura summam ejus vim inesse & ex illa conspiciendam proponi. — Ter igitur quaterque beatus, qui penitus in adyta oeconomiamque linguarum intrare valuit! Tabulam enim is arte pictam sollertissima oculis perlustrat, ubi non modo multa, quæ ad mentis humanæ naturam viresque indagandas conferunt, adumbrantur; verum etiam fata ac commercia notionum affinitatesque gentium ex ipsa linguarum, quibus hæ utuntur, ratione effinguntur; quippe quæ sæpe unicum est monumentum antiquitatis, quo aditus ad genium sæculorum contemplandum historiamque cognoscendam patet.

Quæ cum ita sint, haud tamen eo asserimus linguam primo exorientem præcunte ratione, ut loquuntur philosophi, speculativa in medium produxisse.

diisse. Eadem homines ornati facultate cogitandi, eandem ingrediuntur viam sua communicandi cogitata. Quo vero arctior fuit usus gentium, eo amicioꝝ etiam deprehenditur cognatio linguarum, & contra. — Hac autem prolusione viam nobis jam munitam volumus ad cognationem linguarum Græcæ & Teutonicæ ostendendam, quam, ut ratio rerum nostrarum postulat, speciminis loco pro modulo virium nostrarum probare conati sumus, Bonorum jam submittentes censuræ id, cui *limæ laborem & moram* deesse non ignoramus quidem, sed quod plenius tractari diligentiusque perfici non permisit ea, qua jam urgemur, festinatio.

Qui iudicio utens critico linguas comparat Græcam & Teutonicam, utique animadvertet, ambarum vocabula, quo magis ob antiquitatem in desuetudinem venere, eo propius ad communem fontem accedere c). Belli pacisque commercia, quæ

---

c) Si alius genealogiam linguarum Græcæ ac Teutonicæ sequi studes, forsitan communem illarum matrem in lingua Sanscrit s. Indica asséqueris, viam præmuniente SCHLEGEL in libro laudato, qui non solum cognationem linguæ Indorum cum Persica, Græcanica, Romana & Teutonica perite probat, verum etiam illam his esse longe vetustiorē doctè evincit, radicibus ex singulis linguis depromptis inter se comparandis (p. 6—26), constructione formationeque vocum grammatica conferenda

quæ ab antiquissimis inde temporibus inter gentes Thracicam & Græcanicam obtinuerunt, varia vocabula ultro citroque communicare potuisse, non est infitiandum. Hunc autem unicum sufficere fontem, unde cognatio ista linguarum tota derivetur, persuadere nobis non possumus; verum a communi scaturigine ambas emanasse fidem nobis facit notabilis illarum harmonia. Testimoniis innixi omnium fere veterum Græciæ scriptorum *a)*, quibus Hellenas *αὐτόχθονας* non fuisse, sed barbaris suam debuisse originem confirmatum est, *Pelasgos* primos Græciæ incolas, Scythicam gentem fuisse, quæ ex vicina Thracia in Græciam sese effuderit, ibique jam ante cataclysmum Deucalionium imperium

---

(p. 27 — 43.), ac denique mythologia illarum gentium inter se concilianda (*Zweites & Drittes Buch*). Quod vero cum longius a proposito nostro distet, indicasse satis habemus.

- a)* In primis commemorandus est locus STRABONIS Geogr. L. VII. *ΕΚΑΤΑΙΟΣ ΜΙΛΗΣΙΟΣ* περὶ τῆς Πελοποννήσου φησὶν, ὅτι πρὸ τῶν Ἑλλήνων ὤκησαν αὐτὴν βάρβαροι σχεδὸν δὲ τι καὶ ἡ σύμπασα Ἑλλὰς κατοικία βαρβάρων ὑπῆρξε το παλαιόν, ἀπ' αὐτῶν λογιζομένοις τῶν μνημονευομένων. — Τὴν μὲν γὰρ Ἀττικὴν οἱ μετ' Εὐμόλπε Θράκες ἔσχον. — Pluries in eandem loquitur sententiam HERODOTUS in Historia sua. Patet igitur vel hinc, quam parum mereatur fidem JUSTINUS *Epit. Hist.* L. II. c. VI. *Græci*, inquit, *eodem innati solo, quod incolunt, & quæ illis sedes, eadem origo est.*

um tenuerit, non est quod dubitemus. Postquam vero de origine convenit, nec incertum esse poterit, qua lingua usi fuerint primi isti Græciæ incolæ, sua nempe, id est Thracica, vel si mavis Getica sive Gothica *e*). In definienda autem origine Germanorum magis quidem fluctuantur Historici.

e) Tam promiscue apud Scriptores antiquos obveniunt gentes: *Scythæ, Sarmatæ, Thraces, Daci, Gepidæ, Getæ, Gothi* (fortassis Gothones TACITI), *Moesti, Alani*, pluresque confines, ut procul dubio non nisi propagines unius stirpis constituerint, quarum linguæ si non eædem (ὁμόγλωττοι), certe sororiæ erant, sive nomine tantum dialectorum inter se differebant. Magna fuit gens Scytharum incertisque sedibus, appellatque eos HORATIUS, Carm. Lib. I. od. XXXV. v. 9, & L. IV. od. XIV. v. 42, *profugos*. Multa horum nobis inclarnere per querulum NASONIS exsilium, qui de populis, inter quos tum versabatur, canit

Grajaque quod Getico victa loquela sono,

Lib. Trist. V. Eleg. II. v. 68.

In paucis remanent Grajæ vestigia linguæ

Hæc quoque jam Getico barbara facta sono.

Eleg. VII. v. 51.

Exercent illi sociæ commercia linguæ,

Eleg. X. v. 35.

Cfr. BOTINS Svenska folkets Historia Stockh. 1729. I. B. p. 18—28. Innumera pro hac re loca Auctorum veterum excitari possent; satis vero habemus C. Lectorem ad J. IHRE, *Glossar. Sviogoth. Proëm. p. VII. sqq.* able-gare, qui fusius de iis disserit.

rici. Quod si vel ab ultimis terrarum primordiis discedimus, in quæ sagacissimo cuique Historico inquirere permittimus, a studio suarum rerum liber remque rite pensitans quivis facile ita concedet, Germaniæ quoque incolæ e plagis advenisse orientalibus, unde multas populorum sedes sibi quærentium migrationes sæculis circa æram Christianam utrinque pluribus, varias in terras factas esse constat, ut veteres etiam Germanos propagationem Scythicæ originis habeat f).

Hinc jam Pelasgos & Tuisconis cultores lingua usos fuisse si non eadem, certe proxime affini, nobis quidem fides exoritur. Linguae vero utriusque gentis variis postea obnoxiae fuerunt mutationibus præter alia ex peregrinorum admistione oriundis. Sic lingua Pelasgorum multa recepit ex linguis advenarum ex Asia & Africa profectorum.

Teu-

---

f) TACITUS, *Lib. de morib. German.* c. 2. 4, Germanos indigenas minimeque aliarum gentium adventibus & hospitibus mixtos, arbitratus, magis pro nobis quam contra nos pugnare videtur. Eo enim omnem tollit opinionem Germanos aliis ex terris advectos esse, quam quæ vicinior erat, unde præter periculum horridi & ignoti maris Germaniam petere possent, puto Thraciam s. Scythiam. Neque multum nobis adversabitur, cui sive CLOVERI (de Germania antiqua) sive STJERNHJELMI (*Anticlaverius*, Holmiæ 1685.) castra sequi volupe fuerit.

Teutonica autem consuetudine gentium tam Latinarum quam Slavicarum multa suam in rem convertit. Proclivitatem igitur dialecti Saxoniae superioris (Hochdeutsch) ad sonos sibilantes & gutturales magna ex parte ex linguis Slavorum derivandam esse censemus.

Quantavis autem vim linguae exoticæ in nostras transformandas habuerunt, multa tamen adhuc remanserunt vestigia, quæ, quo ea longius retro persequeris, eo propinquiorem produnt primævam earum necessitudinem. Exstat vel hodie monumentum ex antiquitate relictum, quod inter Græcam Gothicamque linguam intercedere cognationem multo evidentior ostendit, quam illi nostratium probabilem judicant, qui in Græca lingua discenda desudantes inter centena vocabula vix aut ne vix quidem unum alterumve primo intuitu sibi videntur offendere, quod cum Gothica affinitatem habeat. Versionem loquor Bibliorum ab ULPHILA, Episcopo Gothorum in Moesia sæculo quarto, lingua Moesogothica concinnatam, quæ teste J. IHRE g) non solum verba sed & idiotismos cum Hellade fere communes habet, & quæ jam tum

---

g) Ejusdem *Glossar. Sviogoth. Proem. p. XXIX, coll. p. XXXII*. Cui sententiæ si calculum adjeceris, eis forsitan

tum (quindecim abhinc sæculis) faciem exhibet adeo cultam & concinnam, ut ne Græcæ quidem & Latinae quidquam concedat. — Quid autem mirum, si sæculis volventibus aliam atque aliam sumserit faciem lingua Teutonica a sorore sua germana Græcanica diversam! Par enim est ratio linguarum ac nummorum, quorum eminentes imagines a tempore rerum edaci usuque ita deroduntur deturunturque, ut vel eruditis oculis difficile sit earum dignoscere vim atque ætatem. Quod vel eadem linguæ solo diurni temporis seu vitio seu virtute accidere, quisque mecum fatebitur, qui Evangelia OTERIDI circa tempus CAROLI MAGNI decem fere abhinc sæculis rhythmice conscripta inspexit. Nam nec linguæ communi rerum omnium vicissitudini exemptæ sunt; quippe quæ non solum vi atque caussis externis, sed sua natura, temporum & locorum intervallis adolescunt, consenescent & in alias aliasque concedunt formas. Voces, accentus, pronuntiandi rationes, flexiones, locutiones & trophi indies mutantur.

B

Ut

---

refragaturus eris, qui ULPHILAM litteras Gothicas (Ulphilanas) primum invenisse contendunt, quæ sane, utcumque res est, litteras Græcas eo usque referunt, ut nihil supersit dubii, quin ex his sint ortæ Cfr *Evangelia ab ULPHILA*, Holmiæ 1671, præfat. & tabellam, *Glossario Ulphilæ-Gothico* per FR. JUNIUM, Holmiæ 1670, præfixam.

*Ut silvæ foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.*
— *Mortalia facta peribunt,
Ne dum sermonum stet honos & gratia vivax.
Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est & jus & norma loquendi h).*

Neque vero id te sollicitet, si radices ex linguis cognatis conferendæ interdum aliam ingressæ significationum seriemprehenduntur. Tam varius enim est usus notionum etiam in eadem lingua, ut nisi legum peritus psychologiarum totam seriem & quasi scalam probe noveris, haud conciliare illas queas *i*). Pari modo in diversis quoque ejusdem linguæ dialectis accidit, ut in una hanc vox retinuerit notionem, in altera illam. — Si igitur jam in cognatione linguarum nostrarum indaganda rem tibi prospere succedere vis, oportet, ut celer non sis in sententia tua ferenda, verum discisso velamine, quod cuique rarius tantum adspectanti obtenditur, faciem earum ingenuam, qualis pluribus fuerit separatis temporibus, sapius in-

---

h) HORAT. de Art. poet. v. 60—62. 63—72.

i) Cfr. CHR. DAHL, *Gramm. Græc. Ups.* 1809. p. 146. s.

intuens, fidissima quæque lineamenta acutius inspicere coneris.

Jam vero grammaticen Græcam cum Teutonica comparantibus, primum quidem observare licet, utramque ad æqualem numerum *casuum* conspirasse, ubi Teutonica lingua aliam præ ceteris hodiernis hunc numerum vel non æquantibus vel longe superantibus viam in gratiam Græcæ calcasse videtur.

Neque leve addit pondus *numerus dualis*, qui testante IHRE *k)* etiam in lingua Moesogothica hoc habuit, jam vero temporis injuria detritus est in lingua Teutonica.

De Adjectivis vero quærentes, observamus ea in formandis *gradibus comparisonis* similiter fere cadere in utraque lingua. Terminationes enim Teutonum *er* & *est* facile oriri potuerunt e Græc. *τερος* (abjecto *ος*) & *εστατος* (abjecto *ατος*). — Cum Adjectiva sunt deducenda sive a Substantivis sive a Verbis, notabilis etiam comparet consensus terminationum Græc. *ιος* & Teut. *ig, ich, isch*, e. gr. *ἀνθρωπινός menschlich, τεχνικός künstlich, πρακτικός*,
B 2 be-

---

k) vid. Ejusdem, *Gloss. Suiog. proœm. p. XX.* Cfr FR. SCHLEGEL l. c. p. 33.

thunlich, ἐπιθυμητικός, *begierig*, τλητικός, *geduldig*, κοινωνικός, *gesellig*, ἀπατητικός, *betrügerisch*,

Ad Verba jam animum attendentes, amicam conspicimus congruentiam: nempe exeunt *Infinitivi* Teut. in *en* & Græc. in *εν*, quod in dialecto Dorica s. Boeotica (ubi linguae priscæ vestigia magis etiamnum exstant, quam in ceteris dialectis) fuit *εν* & *ην*, ut τύπτειν & τύπτειν, pro τύπτειν, sic λέγειν, τρέφειν, θεραπεύειν, σιγῇν, φιλέν ¹⁾. — Neque in aliis linguis (quantum quidem nobis innotuit) tam frequens est *usus Infinitivi* (articulo præposito) *loco Substantivi*, quam in Græca & Teutonica.

Præ ceteris linguis in eo quoque Teutonica ad Græcam proxime accessisse videtur, quod mirum in modum *compositionibus vocum* delectatur. Facem quidem heic prætulisse videtur lingua Græca, quamvis Teutonica eam nondum æquiparare valeat, præsertim in Verbis componendis, verum circumlocutione utatur, ex. c. δακτυλοκαμψόδυνος, *die Finger unter Schmerzen beugend*, δασυπυκνότριξ, *rauch von dichten Haaren*, βοηδρομεῖν, *im Laufen schreyen*, ριζοφαγεῖν, *Wurzeln essen*.

Per-

---

¹⁾ E Dorica ista terminatione exstiterunt ubique Infinit. Perf. Act., Aor. pass. & inf. Verborum in *μι*, appposito *αι* e. c. τετυφέναι, γράφειν, τιθέναι.

Permagna autem illa multitudo vocabulorum (præcipue primitivorum), quæ utrique linguæ sunt communia, omnium fere maximam habet vim ad cognationem linguarum Græcæ ac Teutonicæ probandam, quorum vero numerosum heic attexere catalogum ideo supersedemus, quod alii jam ante nos hoc opere perfundi sunt, v. c. J. A. KANNE *m*), A. ALBANUS *n*), cet. Nostram igitur rem melius illustrandi caussa, nonnulla tantum vocabula ex utraque lingua exempli loco depromenda & comparanda subjungere jam placet.

Græca

Teutonica

Αὐγή	—	—	Auge <i>o</i>)
ἄϋς (ἄυς)	—	—	Ohr <i>p</i>)

Γράφειν

m) Ejusdem *über die Verwandschaft der griechischen und teutschen Sprache*, Leipzig, 1804.

n) ejusdem *Verzeichniss stamm- und sinn- verwandter Hoch-Deutscher, Lateinischer und Griechischer Wörter mit Erklärungen* Riga 1812.

o) Profecto magis conspicua nobis videtur cognatio inter αὐγή & auge, quam inter hoc & ὄκνος, ut placet ABBA-NO l. c. l. Centurie, præsertim quum ἀνυάζομαι Hom. Il. XXIII: 458, etiam in notione videndi occurrat.

p) vid. J. G. SCHNEIDER, *Krit. Griech. Deutsches Wörterbuch*, Jena und Leipzig 1805, sub αὐς, IHRE, Gloss, Sviog, sub öra,

Γράφειν	—	—	Graben <i>q)</i>
Εργον	—	—	Werk <i>r)</i>
Χαίνειν	—	—	Gähnen
Πῆς	—	—	Fuss
Εἵκειν	—	—	Weichen
Βετυρόν	—	—	Butter
Γραῦς	—	—	Greis
Εἵζειν	—	—	Setzen
Πλέκειν	—	—	Flechten
Κεῖρειν	—	—	Scheeren <i>s)</i>

Δαμᾶν

q) Inprimis nostram in rem convertere licet regulam omnibus fere omnium lingvarum Grammaticis familiarem, litteras scil. ejusdem organi sæpissime inter se alternari.

r) In dialecto Saxoniae inferioris (Plattdeutsch) usitatum est etiamnum *werken*, quod τῷ ἔργειν respondet. Est autem generatim monendum, in hac dialecto multo luculentiora exstare vestigia originis Græcanicæ quam in ceteris, quippe quæ magis illibata atque immixta mansit. — De cetero haud dissimulandum, varias pro varia efferendi ratione τὸ digamma Æolicum (vid DAHL l. c. 106 s.) substitui consonantes in vicem ejusdem cum in dialectis Græcis tum in linguis affinis, e. gr. αἷρ, αὐήρ; ἔλας, σέλας; κᾰήξ, καύήξ, κάβηξ; ἄμμος, σάμμος, ψάμμος; ὕς, σὺς; θῆρ, φῆρ, fortassis ab antiquo ἦρ s. ἄρ; ἐσθῆς, vestis; οἷς, ovis; ἡμι, semi. Plura in sciagraphia nostra sequuntur exempla.

s) Sæpe etiam in ipsa Lingua Græca additur σ, e. gr. κεδάζω, σκεδάζω, μικρός, σμικρός, ἔχω, ἔσχω, ἔπομαι, ἔσπομαι.

Δαμάων	—	—	Zähmen <i>t)</i>
Εἶν	—	—	Gehen
Νέος	—	—	Neu
Στήναι	—	—	Stehen
Θῆρ	—	—	Thier
Ἄλς	—	—	Salz
Φαῦλος	—	—	Faul
Κάμπτεν	—	—	Kâmpfen
Θύρα	—	—	Thür
Στενεῖν	—	—	Stöhnen
Σάπτεν	—	—	Sättigen
Κυρῶν	—	—	Kohren (kühren)
Μίσγειν	—	—	Mischen
Σχιζεν	—	—	Scheiden
Οὔδαρ	—	—	Euter
Δείκναι	—	—	Zeigen
Πύξις	—	—	Büchse
Ἐσθίειν	—	—	Essen
Εἶμα	—	—	Hemd
Τάζειν	—	—	Tasten <i>u)</i>

Cum

---

t) In dialecto Saxoniae inferioris *tämen*. Ceterum etiam apud Græcos sæpe alternantur *δ* & *ζ*, e. gr. *φραδω*, *φραζω*, *δύγος*, *ζύγος*.

u) In dialecto Dorica *σδ* vice *τξζ* fungi, monitu vix opus est.

Cum vero pertractatio materiei nostræ latius pateat, quam ut paucis istis lineis absolvi queat, ad quas jam temporis angustia nos restringit, filum abrumpimus, alio tempore, si fata tulerint, quod nunc exorsi sumus, pertexturi.